

Placebit terre sabbata sua: Luctis dieb' qd fuerit i tra hostili / sabbaticabit et reqscet in sabbato solitudinis sue.
Dum coplerent: In pphetia dicit. xxv. c. b. Scitavit. i. dedit ei voluntate faciendi qd pphete pdixerat.
Dec dicit cyrus re. Blo. dicit. Finis libri Paral. filis est pncipio libri esdre sacerdotis.
Ubi qd exposuim' ibi / hic replicari no est opus. Ex hac Blo. patz q' li ber Esdre recte seqt' z continuat ad librum Paralipomeno.
Diere. 25. c. cl. 29. c. Quis ex vobis e: id e si qs ex vobis iudex e: reuertatur: et dñs sit cum eo. e

Diere. 25. c. cl. 29. c.

1. Esdre. 1. a 3. Esdre. 2. a

Ascendat: in terra p missionem. z loq' fm sibi terre. Nota q' explicat Paralipomenon: qd vero sequit' e orō manasse.

Expli. Expositio li. scdi Paralipomeno Incipit Expositio orōnis Manasses.

Domine deus. Blo. Inuocat deus: que dñm oipotente suis e ruinis expertus. g

Abraa isaac et iacob. Blo. Iustorum oipotēs de' est: nō in pioz / sibi noua figmēta cōponunt. Cur istoz triū tm de' ē: et nō etiā alioz: Quia i

istis / christiani mysterij figurata est plenitudo: Per abraa / christi natiuitas: p isaac / cōgregatio credule plebis: p iacob / resurrectio intimata est saluatoris. b Semini eoz: vel seminis: Atz qd dñs dicit: et de' illi z de' illi. i. Celu et terra: Ad lram. Blo. dicit: Visibile z inuisibile creaturā: Ut celū / scdōs: terrā / carnē: quā in suā gloriā fecit de'. k Cū omni or. eoz. Blo. Propriū ornatū habētia. l Qui signasti re. i. limitasti. Terminos em posuit mari: ne limitib' motis / possit vltiri' euagari. Ubi Job. xxxvii. a. Quis cōclufit ostijs mare: qñ erupebat qñ de vulua pcedēs: Uel mystice / p mare accipit lex: q' am ara fuit: quā signat dñs: qz amicis reuelauit / et inimicis abscondit. Quod em sub signo ponit / claudit inimicis / et reuelatur amicis. Unde Esa. viij. c. Liga testimoniū i discipulis. Dan. xij. b. Claude fmoēs / et signa librū. Uel signasti mare. i. amaritudinē tribulatio nis. m Verbo pcepti. i. p pcepto. Ps. Qui singis dolore i pcepto. Uel signasti mare. i. mūdū: q' ita signat' est q' nō apparet qd in eo lateat. Foris em apparet pulcher et aliquid esse: intus aut turpis est et nihil. Unde dicit. iij. f. Asperi terrā: et ecce nihil erat. n Cōclufisti abyssum. Blo. Dicit' vniuersarū aquarum / clausa est diuino pcepto. o Et signasti. Blo. subaudis: Ista creasti ad laudē / videlicet nois tui. p Omnes pauent. Blo. Vniuersa rationalis creatura: etsi nō omnis respicit creatore / virtutem tñ eius agnoscit omnis. q Tremūt. Blo. Tremūt angelu / pntiā cōtemplātes: Pauent homines / iudicium expectantes: Formidāt demōes / virtutē ingentissimā sentiētes: quia vultus dñi circumspicit vniuersa. r Insustentabilis. i. intolerabilis: s Ira / cōminationis. t Super pctōres. Nō dicit' / aduersus pctōres: qd minus est: In pnti em venit ira dei aduersus pctōres: sed in futuro veniet

Ps. 93

vscq' dū cōplerent septuaginta anni. Anno aut pmo cyri regis psaru / ad explendū sermonē dñi quē locut' fuerat per os hieremie / suscitauit dñs spm cyri regis psaru: q' iussit pdicari in vniuerso regno suo: etiā p scripturā / dicens: Dec dicit cyrus rex psar: Dia regna frē dedit mihi dñs de' celi: et ipse pcepit mihi vt edificare ei domū in hierlm / q' est in iudēa. Quis ex vobis est in oī pplo eius: sit dñs deus suus cū eo: et ascendat.

Expli. li. Dibre haionim. i. Paralipomeno secundus. Incipit orō Manasses regis iuda / cum captus teneret in babilone.

Domine deus omnipotens patrum nostrorum abraam / isaac et iacob: et semini eoz / u-

sup peccatores. Ubi dicit. xxi. d. Qui ceciderit sup lapidē / cōfringet: qd fit in pnti: Sup quē vero ceciderit / cōteret eū: qd fiet i futuro. v Immensa. Blo. Immensa misericōdia dñi dicit: qm euāgelica pmissa nullā hnt mēsurā: Legalia sō mēsurata fuerāt: Ubi: Replebo cellaria vā tritico z vino z oleo

sto / qui fecisti celuz z terram cum omni ornatu eorum: q' signasti mare verbo pcepti tui: qui cōclufisti abyssū / et signasti terribili et laudabili nomini tuo: qd omnes pauēt / et tremūt a vultu virtutis tue: et insustentabilis irā sup pctōres cōmiationis tue. Immensa vō z inuestigabil' misericōdia pmisionis tue: qm tu es dñs deus altissim' sup dēz frā / lōganimis z multū misericors / z penitēs sup malicias hoiz. Tu at dñe fm bonitatē tuā pmisisti penitentiā remissionis peccatorū: et tū deus iustoz / nō posuisti penitentiā iustis / abraā isaac et iacob / his qui tibi non peccauerūt: qm peccauis super numerum arēne maris. Multiplicate sūt iniquitates meę: incuruatus sum multo vinculo ferri: et nō est respi-

Fre Blo. Si qdē si semel idulgētia tribuisset / misericors: nūc aut frequēter delinquentib' frequēter misericōrdiā impendit: multū misericors appellat. b Et penitēs re. Blo. Ad testatur dicit. ostendēs deum pmittere bona bonis: et mala malis: sed tñ posse vltro citraq' cōuertī / si cōmunitio fuerit infecuta: Nec de bona pollicitatiōe securioz videaris: cū facias mala: Nec de mala cōminatione diffidas: sed conuertis facias melioza. Diere. xvij. b. dicit. Si penitentiā egerit gens ista a malo suo: ppter qd locut' sum aduersus eā: agā et ego penitentiā sup malo qd cogitauit vt facerē. c Malicias. i. afflictioes. d Penitentiā re. pec. i. penitentiā et remissionē peccatorū. Uel sic. i. penitentiā in remissionē peccatorum. Blo. Audiant penitētes: intelligant cōtempores: pmissa ē penitētia remissionis pctōz: si deferau' peruersis improborū. e Et tu deus re. q. d. Tu deus misericors pmisisti penitentiā in remissionē peccatorum: sed nō illis qui peccauerūt / sed peccantibus. Unde Blo. Remedū peccatorū est penitētia: Iustis vero nō est penitētia cōstitutā / quibus per gratiā donata est culpa. Item. i. Lmo. j. b. Iusto non est lex posita: sed iniustis et impijs z non subditis re. f Non peccauerūt. Blo. Peccauerūt vtiqz: et i delicto nati sūt genitāli: Heredes nimirū adē: sed gratia gratis puenti / sine peccato sunt cōstituti: qui erant de peccatorum semine ppagati. g Arēne maris. Marene maris cōparant' maiora et grauiā pctā: Dimora sō capillū capitis. Ps. Multiplicate sunt super capillos capitis mei. h Incuruatus sum. q. d. Voueat te domine pna mea. In vinculis em erat manasses quādo sic orabat. Unde in cōpunitus est in quo deliquit: quia pphetam domini miserat in neruum. i Vinculo ferri: Ad litterā. Uel nomine ferri / peccatū accipitur. Unde Esa. xlvij. a. Scio quia dur' es

Sup peccatores. Ubi dicit. xxi. d. Qui ceciderit sup lapidē / cōfringet: qd fit in pnti: Sup quē vero ceciderit / cōteret eū: qd fiet i futuro. v Immensa. Blo. Immensa misericōdia dñi dicit: qm euāgelica pmissa nullā hnt mēsurā: Legalia sō mēsurata fuerāt: Ubi: Replebo cellaria vā tritico z vino z oleo

Fre Blo. Si qdē si semel idulgētia tribuisset / misericors: nūc aut frequēter delinquentib' frequēter misericōrdiā impendit: multū misericors appellat. b Et penitēs re. Blo. Ad testatur dicit. ostendēs deum pmittere bona bonis: et mala malis: sed tñ posse vltro citraq' cōuertī / si cōmunitio fuerit infecuta: Nec de bona pollicitatiōe securioz videaris: cū facias mala: Nec de mala cōminatione diffidas: sed conuertis facias melioza. Diere. xvij. b. dicit. Si penitentiā egerit gens ista a malo suo: ppter qd locut' sum aduersus eā: agā et ego penitentiā sup malo qd cogitauit vt facerē. c Malicias. i. afflictioes. d Penitentiā re. pec. i. penitentiā et remissionē peccatorū. Uel sic. i. penitentiā in remissionē peccatorum. Blo. Audiant penitētes: intelligant cōtempores: pmissa ē penitētia remissionis pctōz: si deferau' peruersis improborū. e Et tu deus re. q. d. Tu deus misericors pmisisti penitentiā in remissionē peccatorum: sed nō illis qui peccauerūt / sed peccantibus. Unde Blo. Remedū peccatorū est penitētia: Iustis vero nō est penitētia cōstitutā / quibus per gratiā donata est culpa. Item. i. Lmo. j. b. Iusto non est lex posita: sed iniustis et impijs z non subditis re. f Non peccauerūt. Blo. Peccauerūt vtiqz: et i delicto nati sūt genitāli: Heredes nimirū adē: sed gratia gratis puenti / sine peccato sunt cōstituti: qui erant de peccatorum semine ppagati. g Arēne maris. Marene maris cōparant' maiora et grauiā pctā: Dimora sō capillū capitis. Ps. Multiplicate sunt super capillos capitis mei. h Incuruatus sum. q. d. Voueat te domine pna mea. In vinculis em erat manasses quādo sic orabat. Unde in cōpunitus est in quo deliquit: quia pphetam domini miserat in neruum. i Vinculo ferri: Ad litterā. Uel nomine ferri / peccatū accipitur. Unde Esa. xlvij. a. Scio quia dur' es

Prologus auctoris in Esdras

tu: et nertus ferre cervix tua. a Excitavi ira. Glo. Iniquis actibus puocado. Excitat ergo iracundia dei q mala cora eo comittit. b Abominatiões. Quia singularit dixerat malū: ne qd crederet manassen vnū solū pctm fecisse: ideo subiungit pluraliter: abominatiões. i. pctā mortalia: q deus abominat. c

Offensioes: qz oē pctm est offendicū faciēti: qz eo offendit ad ruinā. Vel abominatiões r offēsiões vocat idola. Un. iij. Regl. xxiij. c. Offēsiões moab et melchom: abominatiões filiorum amnō. d

Flecto. q. d. Facio qd possum. Glo. Be nua cordis flectit: vt simplici postulatione delect. qd pterua p sūptiōe pegerat. In similitudinē hoīs exterioris: interiorē describit. e Ad te: Vel: a te. f Bonitātē: idē misericordiā. g

Peccavi dñe peccavi. Glo. Iteratio cōfiteōi: qd est hūilitas supplicantis. q. d. Peccavi spiritu: peccavi cogitationibus: peccavi factis: peccavi forinsecus: peccavi extrinsecus: peccavi i deū: peccavi in pximum. h

Remitte mibi remitte mibi. His dicit remitte: quia bis dixerat: peccavi. Glo. Mō le ui pnuocatione doloris hęc verba sunt relegenda: sed cum eadē grauitate q dicta sūt a pccante. Itē Glo. Mō leuif pcur rat anim' acer ista: sed cū dolore graui/et patiētia tristi: i pau cis s'bis vim magne rei sapiat coartari. Penitens qppe/aut tacitus labijs/sterib' idulgentiā silētiō depceet: Aut etiā si lo quendū aliqd ex dolore cōtriti pectoris suadet/ paucis loqf: qz mētis cōtritiō/nō oris locutiō/dñicaz pietatē iflectit. Cor em contritū r humiliatū deus nō spernit. i

Ne simul p dās. Nota iniquitates nullā h'ē substantiā. Dñe qppe peccatū/sebris est aīe: q dū aufert/in nihilū reuocat. Mō ait: ne dānes me cū iniq. m. Qd em damnat/ in substantia sua reuoc/ quef: Qd s'pō perdit/ r eterne pdif: Id agit/ vt qd habebat/ in nihilū redigat: nō alicubi pditū habeat. Idere. x. d. Cor/ripe me dñe: verūtm in iudicio/nō i furore: ne forte ad nihilū redigas me. k Cū iniquitatib' meis. Glo. Solē pe/ant/ q me secū perdere laborat. l Reserues: in memoria tua/ad puniendū. m Indignū sal. Glo. Indignos saluat dñs: nō p merito delictorū retributionem impendēs: sed ppter misericōie bonū/veniā supfundēs. Dignus est em q saluat indignū: r ex dignitate sua facit dignū/que culpabilis vi te tractus faciebat indignū. n Scdm magnā miseri. Glo. Qui fm magnā misericōiaz se qrit saluari: non tpalis/ sed eterne vite salutē inqrit. Equidē misericōdiā p'rinere ad hāc vitā tpales estimo: magnā autē misericōiaz/ remuneratiōi vel re nunciatiōi cōcurrere sempiternē. o

Diebus dieb'. Glo. Prudēs expectatoz eterne salutē/ nō pauco tpe/ sed oī tpe/ vite sue deū laudat. Mō vno die r pauco tpe: sed oībus dieb'. Qui em pseuerauerit vsqz in finē/ hic salū erit: Datb. x. c. Glo. Deus in dieb' vite laudat: in dieb' autē mortis nō pōt laudari. Sic itaqz q delictorū mortē subditus iacet/ iniquita/ tibus inuolūt/ deū laudare nō pōt. Mō em ē speciosa laus i ore peccatoris: Ecclj. xv. b. Cōuersus vero cū fuerit/ tāqz de

more translat' ad vitā/ ilico laudis officio dignus inuenit: cōsorsqz supiorib' virtutib' iudicat/ dū illū laudat in terris/ que ille quoqz glorificauit in supnis. p Dis virt'. Glo. Cherubin/seraphin/throni/dñationes/ archāgeli/sedes/ vir tutes/ angeli/ministri: atqz multa sūt officia/ que fortasse aut nos in libris posita sacris/ nō possumus inuenire: aut huma/ nis celata sensibus/ inquirere nō valem'. q Tibi est glo ria. Glo. Est gloria tpalis: de q: Me timuerit cū diues fact' fuerit homo: et cū multiplicata fuerit gloria dom' ei'. Est et alia gloria sempiterna. Sit gloria dñi in seculū: cui et humana creatura et angelica famulantur: Amen.

Explicit Expositio orōnis Danasses.

Reuerendissimi in christo patris et dñi/dñi Hu gonis rē. Cardinalis/ in Postillā super librum Esdre/ Prologus.

Reuertere reuertere sunamit' rē. Vox est spōsi Cantl. vi. d. Per sunamitē istā accipitur syna goga: ecclesia: aia. Interpzetat em sunamitis/ captiua vel dissona: qd tribus pdictis satis cō/ uenit elegāter. Synagoga em captiua fuit i ba bylonica seruitute/ sub nabuchodonoso: Eccle sia etiā captiua fuit i infidelitate/ sub diabolo: Aia captiua fu it in vitijs/ sub pctō. Quilibet istarū sic captiuata/ dissona ē deo: nō cōsona: tū i harmonia s'boz: tū i cōsonitate moz. In harmonia verboz: qz nec loqf/ nec pdicat/ neqz sentit/ q ecclia catholica spōsa ē christi. In cōsonitate moz: qz nō ambulat cū p'sensu i domo dñi: q habitare facit vniūsmozis i domo. At q tu synagoga: o tu ecclia: o tu aia/ libera sis et cōsona deo: reuertere reuertere: reuertere reuertere. i. a qttu/ oz mūdi climatib': Ad spōsū tuū: que qsi meretrix r adulte/ ra dimiseras/ festina redire. Un Diere. iij. a. Fornicata es cū amatozib' multis: tū reuertere ad me/ et ego suscipiā te dicit dñs. Vel reuertere a malo: vel declinādo: mente et corpe re/ uertere/ faciēdo bonū. Vel reuertere/ p cōtritiōe: p cōfessio/ nē: p satisfactiōe: p superogatiōe. Vel reuertere i adolēscē tia: reuertere in iuuetute: reuertere in senectute: reuertere in senio. Un Matth. xx. dñs quater extiuit cōducere oparios in vineā suā. Hinc etiā dicit Ecclj. xxxvij. c. Hęc dicit dñs de': A qttuo: ventis veni spiritus/ et insuffla sup interfectos istos. Esdras igif ad litterā/ agit de reditu synagoge a capti/ uitate babylonica: Mystice autē de reditu ecclesie ab infide/ litate ad fidē: Moraliter autē de reditu aīe a vitijs ad virtu/ tes. Triplex ergo est materia esdre in hoc libro. Historica. i. redit' synagoge: mystica/ redit' ecclesie: tropologica/ redit' animę. Intentio vero auctoris/ circa materiā versatur. Ar/ titas vero est/ cognoscere opa dei: iusticiā r misericōdiā ei'. Iusticiā quidē/ p quā captiuati sunt iudgi/ merit' eoz exigē/ tibus: Misericōdiā vero/ p quā liberati sunt r reducti in ter rā suā. Diuidit autē liber iste in duos libros ptiales: sicut di/ cit Hiero. Primus diuidit in duas ptes. In prima pte. p'se/ quif esdras facta iosue et corobabel/ atqz sua. In secūda pte. p'sequif facta neemie: q sub astyage rege psarū: cui' pincer/ na erat: licentia impetrata/ muros hierlm repauit. Legit autē et ordinatur liber iste immediate post paralipomenon: vt di/ cit Hiero. in libro de hebraicis q'stionibus: eo q idē sit finis paralipomenon/ et principiū hui' libri. Historia tñ tobie p/ cessit historiā hui' libri: Unde et quidā Tobia ante esdrā oz dināt. De ordine vero Judith r Hester/ inferi' dicef.

Explicit Prologus auctoris.

Eiusdē reuerendissimi in christo p'ris/dñi Hu gonis rē. Proemij sancti Hieronymi in librum Esdre/ Expositio.

Trū difficilius rē. Pręmittit autē hieronymus huic operi p'gimium: in q alloquit duos episcopos/ q's et in paralipomenon/ dommonem videlicet r ro/ gatianū: Ad quozū petitionē/ libzū istū trāstulit de hebreo. Qd' aut p'gimij talis ē: P'no ostēdit hieronymus

Ps. 48.

Ps. 54. Ps. 67.

Ps. 50.

cc